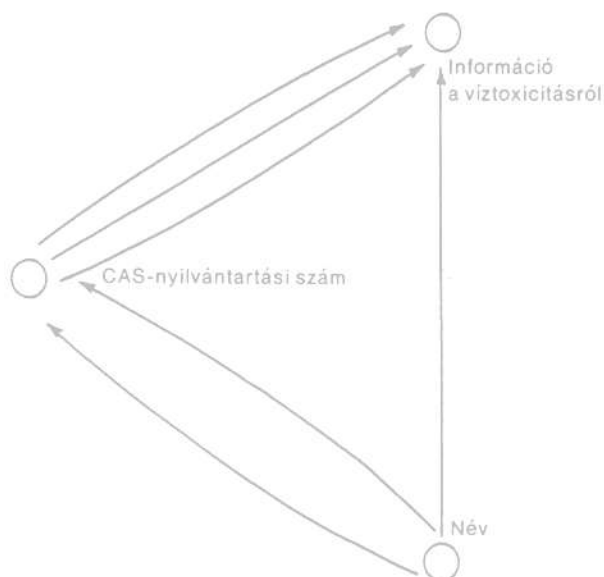

(név, CAS-nyilvántartási szám, információ a víztotoxicitásról), az egyes élek pedig azt, milyen úton találunk információt (pl. online adatbázisokban). A gráfok kiindulópontjai a már meglevő információt mutatják, a nyilak vége a szükséges információt.

Főntos, hogy olyan rendszert alakítsunk ki, amely gyors, pénzkímélő, s a sikernek nagy a valószínűsége. Ennek a megközelítésnek a kialakítása két lépésből áll:

- ▶ a keresési gráf összeállítása,
- ▶ a költségek és a siker valószínűségének felbecsülése.

1. ábra A keresés sematikus vázlata

A keresési gráf kialakítása

A kereső lefolytathatja a keresést a kémiai név alapján, de vannak más elérhető kritériumok is, mint a nyilvántartási számok (pl. CAS-nyilvántartási szám, RTECS-szám, GUD-szám) és az összegképlet. Ezért szükséges az úgynevezett közbülső információ visszakeresésének a lehetőségét is meghatározni. Az

erre irányuló lépést addig kell folytatni, amíg új típusú információ már nem jelentkezik. A végső, irányított gráf több forrást fog tartalmazni, mint ami pillanatnyilag elérhető. A cikkben szereplő példában ezek az összegképlet és a vegyület neve. Mivel csak a név elérhető, ezért egy második lépésben redukálni kell a gráfot, így ez végül csak elérhető információforrásokat tartalmaz.

Optimális kereséshez olyan adatsorozatot kell összeállítani, amely tartalmazza az összes szükséges információt egy irányított gráf meghatározott éleihez. Egy optimális kereséshez kidolgozott ajánlásnak tartalmaznia kell az adatforrást, a szükséges információt és az adatbázis típusát is.

Az élek jellemzése

A gráf éleit úgy jellemezhetjük, hogy a siker valószínűségét és a költségeket kapcsoljuk hozzájuk.

A siker valószínűsége megbecsülhető kémiai anyagok mintája alapján. Egy, a vegyületek környezeti hatását vizsgáló bizottság 512 vegyületből álló listájából választották ki mintául azt a 68 anyagot, amely potenciális élelmiszer-szennyező.

A költséget külön kell vizsgálni sikeres és sikertelen keresés esetén. A teljes költség mindkét esetben a keresés és a talált információk megjelenítéséből tevődik össze. Nem minden adatbázisban lehet közvetlenül keresni egy adott fogalomra, néhol a magasabb rendű fogalmat használhatjuk csak, ilyenkor viszont nagyobb lesz az irreleváns információ aránya.

A várható költség meghatározásánál a következőkre kell figyelni:

- ▶ a találatok átlagos száma siker esetén,
- ▶ a találatok átlagos száma kudarc esetén,
- ▶ a keresés átlagköltsége,
- ▶ egy találat megjelenítésének átlagos költsége.

Ez alapján meghatározható, melyik adatbázisban érdemes közvetlenül a név alapján keresni, melyikben, ha a CAS-nyilvántartási számot akarjuk megtudni, s hol folytassuk a keresést, ha már megtudtuk ezt.

/BENZ, J.–VOIGT, K.–MÜCKE, W.: Strategy for computer-aided searches for information about chemicals. = Online Review, 13. köt. 5. sz. 1989. p. 383–394./

(Murányi Péter)

Mikrográfia, optikai lemez: nem VAGY, hanem ÉS

A dokumentumkép-feldolgozás szakemberei sokáig a mikrofilmzés, illetve az optikai lemezek híveire oszlottak, a nem szakmabeliek közül pedig sokan ingadoztak a két tábor között.

A felhasználók kétségei jogosak voltak. Mostanáig ugyanis a felvételező berendezés megvásárlásával tartósan lekötötték magukat az egyik vagy a másik technikához. Most azonban megvalósulóban van az a

kombinált berendezés, amely egyazon pozícióból párhuzamosan képes egyrészt letapogatni a dokumentumot mágneses vagy optikai lemezes tárolás céljára, másrészt mikrofilmfelvételt készíteni róla. A Kodak már kifejlesztett olyan letapogatót és mikrofilmfelvételt, amelyek azonos szállítóasztalról dolgoznak, és hamarosan elérhetőek lesznek a kombinált berendezések is. Így megnyílik az út a kombinált tárolórendsze-

rek felé, anélkül, hogy ehhez kétszer kellene felvételre vinni a dokumentumot.

További lehetőség a kombinált rendszerekre a mikrofilmfelvételtől történő elektronikus letapogatás. Az erre szolgáló berendezések is elérhetők már. Így lehetséges a mikroformátumban tárolt dokumentumok utólagos bevitel az elektronikus rendszerekbe.

Az új lehetőségek fényében újra kell gondolnunk a dokumentumfeldolgozás stratégiáját. A dokumentumok használatának vizsgálatából indulhatunk ki. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a dokumentumok használata a megszületésük utáni rövid feldolgozási időszakban nagyon intenzív, azután erősen lecsökken. Így a két különböző szakaszra két különböző tárolási mód bizonyul előnyösnek. Az intenzív feldolgozási szakaszban gyors hozzáférést biztosító, újra felhasználható eszközökön kell a dokumentumot tárolni: újraírható optikai lemezen vagy mágneses tárolón. Az archiválási szakaszban azután az egyszer használható eszközök felelnek meg: az egyszer írható (WORM) optikai lemez és a mikrofilm.

Jó példa erre a biztosítás. A kockázatelemzés időszakában gyakorlatilag állandó hozzáférés kell a dokumentumok széles köréhez. Ilyenkor gyors hozzáférésű, online elérhető, újra felhasználható eszközökön kell lenniük a dokumentumoknak. Ezeket a dokumentumokat azután száz évre meg kell őrizni. Erre a nem törölhető hordozók felelnek meg. Ha a kétféle hordozóra egyszerre vitték fel a dokumentumokat, akkor az intenzív szakasz után az online elérhető hordozók felszabadíthatók az újabb dokumentumok tárolására.

Másik hasonló példa a bankoké. A csekkeket hosszú időre meg kell őrizniük, hogy bármikor ellenőrizhetők legyenek, de tényleges ellenőrzést csak nagyon kevés csekken végeznek. A csekkek száma viszont óriási. Az Egyesült Államokban évi 7 milliárd csekket dolgoznak fel a bankok. A bankok azt a megoldást találták a legolcsóbbnak, hogy a csekket 16 mm-es mikrofilmre veszik fel, az ügyfelek számlakivonatát pedig mikrofilmlapra. Ha az ügyfél kéri a havi számlakivonat csekkeit, először a számlakivonatát keresik meg, arról a csekkek azonosító számát begépelik a mikrofilmek számítógéppel segített keresőrendszerébe (Computer Assisted Retrieval = CAR), amely azután automatikusan elkészíti a csekkek másolatát. Sokkal egyszerűbb volna azonban, ha a számlakivonatokat karakteres adatállományban érhetnék el, és abból közvetlenül adhatnák át a csekkek azonosító számát a CAR rendszerbe. Így célszerű volna a számlakivonatokat optikai lemezen tárolni, és ezt a rendszert közvetlenül összekapcsolni a mikrofilmes CAR rendszerrel.

Mivel egyik információhordozó sem alkalmas minden feladatra egyszerre, a dokumentumtárolás legjobb megoldása a kombinált rendszer.

/BLAKE, J.: War over optical disk or microfilm ends, future contains multiple media. = Micrographics & Optical Technology, 8. köt. 3. sz. 1990. p. 141 – 143./

(Válas György)

Rendezvéynaptár

Számítógépek a könyvtárakban. 7. nemzetközi konferencia és kiállítás

London, 1993. február 23– 25.

Szervező: Meckler Ltd,

Artillery House,

Artillery Row

London SW1P 1RT

Tel.: 44-71 976-04-05

Fax: 44-71 976-05-06

Információs hálózatok. A hálózat használata.

Kiállítás és konferencia

London, 1993. május 18– 20.

Szervező: Meckler Ltd,

Artillery House,

Artillery Row

London SW1P 1RT

Tel.: 44-71 976-04-05

Fax: 44-71 976-05-06

A könyvtárak ma. Prágai Nemzetközi Könyvtári Vásár

Prága, 1993. május 13– 16.

Szervező: Prague International Library Fair

Byron House

112a Shirland Road

London W9 2EQ

Tel.: (071) 266 1986

Fax: (071) 586 2429

Telex: 896217

Az információs menedzsment erőpróbája a világ gazdaságban (az Information Resource Management Association 1993. évi nemzetközi konferenciája)

Salt Lake City Marriott (USA), 1993. május 22– 26.

Szervező: Information Resources Management

Association

P.O.Box 648

Middletown, PA 17057-0648

USA

Tel.: (717) 652-7794

Fax: (717) 541-9159